

3
4 **ความมั่นคงทางอาหารในภาวะวิกฤต**
5 **(Food Security in Crises)**

6
7 นโยบายสาธารณะนี้มุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีการจัดการร่วมกัน เพื่อสร้างความมั่นใจว่าใน
8 ทุกภาวะวิกฤต ประชาชนทุกคนในทุกพื้นที่ของประเทศไทยจะได้รับการคุ้มครองสิทธิในอาหาร คือ
9 สามารถเข้าถึงอาหารที่เพียงพอ ปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการ ได้อย่างเป็นธรรม

10
11 สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่สิบสาม

12 ได้พิจารณารายงาน เรื่อง ความมั่นคงทางอาหารในภาวะวิกฤต*

13 ได้รับทราบสถานการณ์และปัญหาเกี่ยวกับประเด็นความมั่นคงทางอาหารในประเทศไทย ทั้งที่มา การ
14 เข้าถึง และการกระจายอาหาร ซึ่งพบว่าในสถานการณ์วิกฤตการระบาดของโรคโควิด-19 ปัญหาความไม่
15 มั่นคงทางอาหารปรากฏเด่นชัดมากขึ้น เช่น ไม่มีอาหารจำหน่าย มีคนจำนวนมากไม่มีกำลังซื้ออาหาร และ
16 ยังมีประชากรเปราะบางจำนวนมากที่ต้องเผชิญกับภาวะการขาดแคลนอาหาร ในอีกด้านหนึ่ง ก็ปรากฏให้
17 เห็นการปรับตัวของผู้คน ชุมชน องค์กรและเครือข่ายทางสังคม ที่ร่วมกันดำเนินการรับมือกับปัญหา รวมถึง
18 ได้รับทราบสถานะของนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันทั้งที่มีผลเชิงลบและที่หนุนเสริมให้เกิดความ
19 มั่นคงทางอาหารในภาวะวิกฤต จึงร่วมกันกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพในประเด็นนี้

20 จึงมีมติดังต่อไปนี้

21 ๑. สมาชิกสมัชชาสุขภาพแห่งชาติเห็นตรงกันว่า “สิทธิในอาหาร” หรือสิทธิในการเข้าถึงอาหารที่เพียงพอ
22 ปลอดภัย มีคุณค่าทางโภชนาการในทุกสถานการณ์ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคนในประเทศไทย
23 ที่ต้องได้รับการปกป้องคุ้มครอง โดยเป็นหน้าที่ของรัฐและทุกภาคส่วนของสังคม ดำเนินการร่วมกันด้วย
24 ความช่วยเหลือเกื้อกูล คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตระหนักในความต้องการด้านอาหารและวัฒนธรรม
25 ที่แตกต่างกันของประชาชนแต่ละกลุ่ม แต่ละบุคคล และเสนอให้บัญญัติ “สิทธิในอาหาร” ไว้ในรัฐธรรมนูญ
26 แห่งราชอาณาจักรไทย27 ๒. สมาชิกสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ร่วมกันกำหนดเป้าหมายว่า ใน ๕ ปีข้างหน้า (ภายใน พ.ศ. ๒๕๖๘)
28 ประเทศไทยต้องมีความพร้อมในการจัดการอาหารในภาวะวิกฤต โดยขอให้คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้
29 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วย
30 ความมั่นคงทางอาหารในภาวะวิกฤต โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนให้แล้วเสร็จภายใน ๒ ปี ทั้งนี้ต้อง
31 ครอบคลุมในประเด็น (๑) การพัฒนาระบบอาหารให้พร้อมรับภาวะวิกฤต ทั้งการผลิต การแปรรูป การสำรอง
32 การกระจาย การแลกเปลี่ยน และการแบ่งปันอาหาร (๒) การพัฒนาระบบดูแลประชากรเปราะบาง และ
33 ประชาชนที่ขาดความมั่นคงทางอาหารในภาวะวิกฤต และ (๓) การพัฒนาระบบการจัดการร่วมกันเพื่อความ
34 มั่นคงทางอาหารในภาวะวิกฤต

* เอกสารสมัชชาสุขภาพ ๑๓ / หลัก ๓

1   ๓. การพัฒนาระบบอาหารให้พร้อมรับภาวะวิกฤต

2   ด้านการผลิตอาหาร

3   ๓.๑ ในภาวะวิกฤต ขอให้คณะรัฐมนตรีบังคับใช้มาตรา ๑๒ ของพระราชบัญญัติคณะกรรมการ
4   อาหารแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อกำหนดให้เขตพื้นที่ใดเป็นเขตพื้นที่ที่จำเป็นต้องสงวนไว้เพื่อประโยชน์ด้าน
5   ความมั่นคงด้านอาหารเป็นการชั่วคราว

6   ๓.๒ ขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคีที่เกี่ยวข้อง และเครือข่ายองค์กรชุมชน สนับสนุนและ
7   ส่งเสริมการสร้างความมั่นคงทางอาหารจากฐานของชุมชน รวมทั้งองค์ความรู้และการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
8   เพื่อให้ชุมชนมีแหล่งผลิต แปรรูปอาหาร ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในภาวะวิกฤต

9   ๓.๓ ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนให้มีมาตรการที่เป็นธรรม เพื่อนำที่ดินอันเป็นสาธารณ
10   สมบัติของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้ประโยชน์เพื่อความมั่นคงทางอาหาร ของ
11   ประชาชน เช่น ที่ดินรกร้างว่างเปล่า ที่ดินสาธารณประโยชน์ แหล่งน้ำที่ใช้ร่วมกัน

12   ๓.๔ ขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
13   กระทรวงมหาดไทย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ส่งเสริม สนับสนุนเกษตรกรกรม
14   เกษตรกร และชุมชน เพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงทางอาหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
15   โดยให้ความสำคัญกับการเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ที่ดิน การจัดการน้ำ ความ
16   หลากหลายทางชีวภาพ เช่น พันธุกรรมพืชและสัตว์ และคำนึงถึงความยั่งยืน ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
17   ความเท่าเทียมและเป็นธรรม รวมถึงการควบคุมคุณภาพตามความจำเป็นและเหมาะสม

18   ด้านการสำรองอาหาร

19   ๓.๕ ขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงาน
20   และภาคีที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนให้เกิดการผลิตและระบบการสำรองอาหาร ตั้งแต่ระดับประเทศจนถึงระดับ
21   ชุมชน และครัวเรือน โดยมีรูปแบบที่หลากหลาย ปลอดภัย เพียงพอ และพร้อมกระจาย สอดคล้องกับ
22   ภูมิณีเวศวัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น ธนาคารอาหาร ธนาคารเมล็ดพันธุ์ในชุมชน แปลงรวมของชุมชน
23   ครัวกลางชุมชน กองทุนอาหาร(ชะกาด)

24   ๓.๖ ขอให้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
25   สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย
26   และนวัตกรรม (สกสว.) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร(องค์การมหาชน) หน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้อง
27   สนับสนุนชุมชน ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และเครือข่ายด้านการศึกษาวิจัย ในการพัฒนาองค์ความรู้
28   นวัตกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการผลิต แปรรูป ถนอมอาหารเพื่อการสำรองอาหารสำหรับภาวะวิกฤต
29   และกระจายเทคโนโลยีสู่ชุมชน

30   ด้านการกระจาย การแลกเปลี่ยน และการแบ่งปันอาหาร

31   ๓.๗ ขอให้ ผู้ว่าราชการจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายองค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม
32   ภาคเอกชน หน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมชุมชนให้เป็นหลักในการจัดทำแผนชุมชนเพื่อจัดระบบ
33   การกระจาย การแลกเปลี่ยน และการแบ่งปันอาหาร เพื่อเตรียมการและรับมือกับภาวะวิกฤต ทั้งภายใน
34   ชุมชน ชุมชนใกล้เคียง และเชื่อมโยงกับชุมชนอื่น ๆ โดยการสนับสนุนของกรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการ

1 ปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริม
2 สหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3 ๓.๘ ขอให้กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวง
4 อุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้อง เครือข่ายองค์กรชุมชน ภาคประชา
5 สังคม ภาคเอกชน ส่งเสริมการตลาดที่เชื่อมโยงโดยตรงระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค

6 ๓.๙ ขอให้กระทรวงพาณิชย์ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทาง
7 การค้า เครือข่ายองค์กรผู้บริโภค หน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้เกิดการค้าที่เป็นธรรมระหว่าง
8 ระบบค้าปลีกแบบดั้งเดิมและระบบการค้าสมัยใหม่ รวมถึงผลักดันการดำเนินการตามพระราชบัญญัติ การ
9 แข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐

10 ๓.๑๐ ขอให้กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงคมนาคม หน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้อง
11 เครือข่ายองค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ร่วมกันบริหารจัดการ กระจาย แลกเปลี่ยนอาหารจาก
12 ผู้ผลิตสู่ผู้บริโภคอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมในภาวะวิกฤต

13 ๔. การพัฒนาระบบดูแลประชากรเปราะบาง และประชาชนที่ขาดความมั่นคงทางอาหารในภาวะวิกฤต

14 ๔.๑ ขอให้กระทรวงมหาดไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
15 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับเครือข่ายองค์กร
16 ชุมชนและภาคประชาสังคม พัฒนาฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน จัดทำระบบการค้นหา และระบบการช่วยเหลือ
17 รวมถึงพัฒนากลไกของชุมชน และสนับสนุนระบบอาสาสมัครให้สามารถช่วยเหลือดูแลประชากรเปราะบาง
18 และประชาชนที่ขาดความมั่นคงทางอาหารในภาวะวิกฤตได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง ในรูปแบบที่หลากหลาย
19 และสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของชุมชนและวิถีวัฒนธรรม เช่น ตู้ปันสุข ธนาคารอาหาร ระบบครัว
20 เคลื่อนที่ การจัดการของเครือข่าย บ.ว.ร. ครัวชุมชน ปันอาหารปันชีวิต

21 ๔.๒ ขอให้คณะรัฐมนตรี มอบหมายให้กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงาน
22 อื่นที่เกี่ยวข้องกับการดูแลต่ออาหาร รวมถึงข้าวและสินค้าเกษตรอื่น ๆ จัดระบบและแผนปฏิบัติการนำ
23 อาหารที่มีคุณภาพออกมากระจายให้ทั่วถึงอย่างเป็นธรรมเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน

24 ๕. การพัฒนาระบบการจัดการร่วมกันเพื่อความมั่นคงทางอาหารในภาวะวิกฤต

25 ๕.๑ ขอให้กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
26 เพิ่มมาตรการควบคุมราคาสินค้าอาหาร ดำเนินการทางกฎหมายต่อผู้กักตุนสินค้าอาหารอย่างจริงจัง และ
27 เพิ่มบทลงโทษทางกฎหมายต่อผู้กักตุนสินค้าอาหาร และชุมชนมีมาตรการทางสังคมต่อผู้กักตุนสินค้า
28 อาหาร

29 ๕.๒ ขอให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) หน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้อง
30 ส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงทางอาหารของชุมชน สนับสนุนให้เกิดพื้นที่ต้นแบบด้านการสำรองอาหารของ
31 ชุมชน ศูนย์เรียนรู้ชุมชนด้านความมั่นคงทางอาหาร และจัดการความรู้โดยรวมและถอดบทเรียนจาก
32 การดำเนินการจริงของพื้นที่ต่าง ๆ

33 ๕.๓ ขอให้กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่
34 เกี่ยวข้อง โดยความร่วมมือของเครือข่ายองค์กรชุมชนและภาคประชาชน ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำฝั
35 นโยบายการใช้ประโยชน์พื้นที่ระดับต่าง ๆ และผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในการจัดทำแผนผังและ

- 1 เงื่อนไขข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อเพิ่มประโยชน์ของการใช้ที่ดินในพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่
2 สาธารณะ พื้นที่รกร้างว่างเปล่า ตลอดจนพื้นที่โล่ง ที่จะเป็นพื้นที่ความมั่นคงทางอาหารในภาวะวิกฤต
- 3 ๕.๔ ขอให้กระทรวงการคลัง ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดมาตรการทางภาษี ค่าตอบแทน
4 หรือมาตรการอื่นๆ ที่สร้างโอกาสและแรงจูงใจให้เอกชน ชุมชน และหน่วยราชการที่มีพื้นที่ว่างเปล่า หรือ
5 อนุญาตให้ใช้พื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์มาใช้เพื่อความมั่นคงทางอาหารรองรับภาวะวิกฤต
- 6 ๕.๕ ขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายองค์กรชุมชน และภาคีที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันจัดทำ
7 แผนพัฒนาท้องถิ่น หรือแผนชุมชน หรือธรรมนูญสุขภาพชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารจากฐานของ
8 ชุมชน ให้ชุมชนมีความสามารถในการพึ่งตนเองด้านอาหารในภาวะวิกฤต โดยการสนับสนุนของกรมส่งเสริม
9 การปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์กรมหาชน) และหน่วยงานที่
10 เกี่ยวข้อง
- 11 ๕.๖ ขอให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สถาบันพระปกเกล้า สำนักงาน
12 คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ร่วมกับหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้อง
- 13 (๑) ศึกษา และเสนอรัฐบาลให้มีการจัดตั้งกลไกและระบบสำรองอาหาร อย่างมีส่วนร่วมเพื่อรองรับ
14 ภาวะวิกฤตทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่
- 15 (๒) ศึกษาความเป็นไปได้ในการออกประกาศหรือคำสั่งเพื่อให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้
16 สามารถใช้งบประมาณและทรัพยากรในการดำเนินการแก้ปัญหา เมื่อเกิดปัญหาความมั่นคงทางอาหารใน
17 ภาวะวิกฤต
- 18 (๓) ศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดให้มีแหล่งทุนที่องค์กรชุมชนและภาคประชาชนเข้าถึงและนำมาใช้
19 ในการแก้ไข ฟื้นฟูสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
- 20 ๖. ขอให้เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ รายงานความก้าวหน้าต่อสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่
21 ๑๕